Tuomas Ojanen

25.1.2022

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

PNE 4/2021 vp Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus

1. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunnan työjärjestykseen otetaan eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi tarpeelliset, väliaikaisesti voimassa olevat säännökset, joiden perusteella eduskunta voisi erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin johdosta päättää mahdollisuudesta toimittaa äänestykset täysistunnossa etä-äänestyksinä ja valiokuntien mahdollisuudesta kokoontua päätösvaltaisiin etäkokouksiin.
2. Ehdotetut muutokset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan eduskunnan kevätistuntokauden alussa 2022 ja olemaan voimassa vuoden 2022 loppuun.

Arvion lähtökohdat

3. Ehdotus vastaa aiemmin väliaikaisesti voimassa ollutta työjärjestyksen sääntelyä eduskunnan etätyöstä poikkeuksellisissa oloissa. Ehdotuksessa on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan huomiot puhemiesneuvoston aiemmasta ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta (PNE 3/2020 vp, PeVM 23/2020 vp) sekä valiokuntien etäkuulemiset mahdollistaneen työjärjestyksen 37 a §:n säätämiseen johtaneesta puhemiesneuvoston ehdotuksesta (PNE 2/2021 vp, PeVM 13/2021 vp).
4. Kuulemista varten on myös toimitettu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto 21.1.2022 (7 sivua), jossa on tehty selkoa koronapandemian epidemiologisesta tilannekuvasta, Covid-19-rokotusten edistymisestä, sairaalahoidon kuormituksesta ja Covid-19 epidemiologisesta ja lääketieteellisestä tilannekuvasta sekä sen arvioidusta kehittymisestä lähitulevaisuudessa, ml. lähiviikkojen tautitaakasta.

Arvio

5. Nähdäkseni voidaan puoltaa ehdotuksen hyväksymistä puhemiesneuvoston ehdotuksesta ja THL:n lausunnosta ilmenevillä perusteilla.
6. Ehdotuksen keskeisenä tavoitteena on turvata eduskunnan toimintakyky covid-19-viruksen aiheuttamasta pandemiasta johtuvissa poikkeuksellisissa oloissa. Ehdotuksen mukaan viruksen leviämisen jatkuminen voi vaarantaa eduskunnan toimintakyvyn, jos monet kansanedustajat tai eduskunnan toimintoja ylläpitävät henkilöt sairastuvat samanaikaisesti viruksen aiheuttamaan tautiin tai altistuvat sairastumiselle. Pelkkä altistuminen voi johtaa karanteeniin tai karanteeninomaisiin

olosuhteisiin ja siten estää eduskuntatyön tavanomaisen tekemisen. Tavoitteena on lisätä mahdollisuuksia eduskuntatyön tekemiseen ilman viruksen leviämisen mahdollistavaa lähikontaktia muiden ihmisten kanssa tai välttämättömyyttä matkustaa työpaikalle ja ottaa siten riski virukselle altistumisesta tai muiden altistamisesta.

7. Perustuslain kannalta eduskunnan toimintakyvyn turvaaminen on erittäin painava, hyväksyttävä peruste.
8. Koronapandemian epidemiologiseen tilannekuvaan ja tulevaisuuden kehityskulkuihin liittyy sinänsä tällä hetkellä verraten paljon ennakoimattomuutta ja epävarmuutta. Näistä syistä äänestysten toimittaminen täysistunnossa etä-äänestyksinä ja valiokuntien kokoontuminen päätösvaltaisiin etäkokouksiin ei välttämättä ole tosiasiassa välttämätöntä varsinkaan koko sinä ajanjaksona, jolloin ehdotettu sääntely on tarkoitettu olemaan voimassa, so. vuoden 2022 loppuun.
9. Perustuslain kannalta keskeistä kuitenkin on, että ehdotetun sääntelyn muotoilu on mahdollistava (”Jos vaikutuksiltaan erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin johdosta eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi on välttämätöntä, *voi* eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta…”). Ehdotetun sääntelyn mukaisten etä-äänestysten toimittaminen ja etäkokouksiin kokoontuminen edellyttävät siten erillistä välttämättömyysvaatimukseen sidottua eduskunnan määräenemmistöpäätöksentekoa.
10. Ehdotetun sääntelyn mahdollistavan ja välttämättömyysedellytykseen sidotun muotoilun takia ei myöskään ole estettä ehdotetulle voimassaoloajalle, vaikka tässä vaiheessa ei ole mahdollista arvioida tarkasti epidemiatilannetta varsinkaan loppuvuonna ja vaikka tästä syystä ei myöskään voida täysin osoittaa sääntelyn voimassaolon välttämättömyyttä vuoden 2022 loppuun asti.
11. Perustuslakivaliokunnan mietinnössä olisi kuitenkin syytä painottaa välttämättömyyden edellytystä epidemian kulkuun liittyvien epävarmuustekijöiden takia. Mietinnössä olisi erikseen painotettava ehdotetun sääntelyn mukaisen eduskuntatyön välttämättömyyttä nimenomaan eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi.
12. Lisäksi valiokunnan mietinnössä olisi syytä painottaa tietoturvallisen tietoteknisen järjestelmän sekä henkilöllisyyden varmistamisen merkitystä, jos etä-äänestys toimitetaan täysistunnossa; samoin kuin, että valiokunnan kokoukseen osallistumaan ja kokouksessa läsnä olemaan oikeutetut ovat tietoturvallisessa yhteydessä, ja että valiokunnan kokouksessa varmistetaan riittävästi etäyhteydellä osallistuvan henkilöllisyys.